

- одноименные показатели должны рассчитываться по одинаковым схемам (формулам) расчета;
- оценка финансового состояния предприятия должна дополняться оценкой риска его банкротства;
- результаты оценки финансового состояния предприятия должны быть однозначно трактуемыми.

Источники и литература

1. Зубкова В.И. Экономический анализ: Учебное пособие.– Симферополь: КНЭУ, 2005.– 133 с.
2. Ковалёв В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 518 с.
3. Кононенко О. Анализ финансовой отчетности. – Харьков: «Фактор», 2002. – 143с.
4. Павловська О.В., Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. Фінансовий аналіз. Навчально-методичний посібник.– К.: КНЕУ, 2002. –396 С.
5. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств. Підручник. – 6-е изд., перероб. и доп. – К.: КНЕУ, 2006. – 552с.
6. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: 4-е изд., перераб. и доп. – М.: ООО «Новое знание», 2004. – 328с.
7. Савицкая Г.В. Экономический анализ. Учебник. – М.: ООО «Новое знание», 2004.– 640 с.
8. Філімоненков А.С. Фінанси підприємств. Навчальний посібник.– К.:Кондор.2005.– 397с.
9. Фінанси підприємств. Навчально-методичний посібник. – Л.Д. Буряк, А.П. Куліш, Г.Г. Нам та ін. – К.: КНЭУ, 2003.–165 с.
10. Фролова Т.А. Фінансовий аналіз: Навчально-методичний посібник. – К.: Издательство Европейського Університета, 2005.–252 с.
11. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С. Финансы предприятий. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 343с.
12. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С., Негашев Е.В. Методика финансового анализа. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 208с.

Крупницька О.В.

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

В сучасних умовах одним з найбільш актуальних питань в економіці України є питання інвестиційної діяльності підприємств. В умовах ринкової економіки так і не відбулось очікуваного підвищення інвестиційної діяльності в більшості галузях промисловості. Теперішні тенденції інвестиційного процесу вимагають розробки чіткого, злагодженого механізму управління інвестиційною діяльністю в промисловості в цілому та на підприємствах харчової галузі зокрема.

Харчова промисловість є і залишається стратегічною галуззю народного господарства, від якої залежить добробут українського народу. Виходячи із суттєвого значення галузі в економічному і соціальному зростанні суспільства, її відтворення та прискорений розвиток є важливою передумовою подолання кризових явищ і забезпечення сталого економічного розвитку. Вирішенню цих проблем має сприяти активізація інвестиційної діяльності в цілому та розробка ефективного механізму управління інвестиційною діяльністю на підприємствах галузі зокрема.

З огляду на актуальність даної проблеми малодослідженими залишаються основні аспекти економічного механізму управління інвестиційною діяльністю. При цьому окремі аспекти, що виступають предметом розгляду в межах даної статті, досліджуються у працях таких економістів, як Бланк І.О., Музиченко А.С., Сичевський М.П., Макаренко І.О., Гаман М., але, незважаючи на розкриття певних аспектів інвестиційної діяльності, залишається не розглянутим економічний механізм управління інвестиційною діяльністю на підприємствах харчової промисловості.

Відповідно до цього, метою цієї статті є розкриття сутності економічного механізму управління інвестиційною діяльністю на підприємствах харчової промисловості. Досягнення цієї мети зумовлює розв'язання наступних завдань:

- дослідження сучасних тенденцій інвестиційного процесу в харчовій промисловості;
- розкриття сутності поняття „інвестиційна діяльність”;
- виділення основних складових економічного механізму управління інвестиційною діяльністю;
- виділити головні перешкоди для активізації інвестиційної діяльності в харчовій галузі та запропонувати шляхи їх подолання.

Відтворення і прискорений розвиток харчової промисловості є важливими передумовами подолання кризових явищ в аграрному секторі економіки України і вимагають застосування спрямованої на це ефективної політики управління інвестиціями, через брак яких харчова промисловість України як за наявними виробничими потужностями, їх фізичним, технічним і технологічним станом, так і за рівнем розвитку інфраструктури істотно відстає від рівня розвитку аналогічних галузей економічно розвинутих країн.

Харчова промисловість демонструє один з найвищих показників приросту виробництва, так, якщо станом на 01.01.06 р. загальний приріст складав 103,1%, то в харчовій промисловості – 113,7% (у 2004р. – на 12,4%). Суттєво наростили обсяги виробництва підприємства з перероблення овочів та фруктів (на 29,8%), виробництва напоїв (на 24%), макаронних виробів (на 18,4%), тютюнової (на 18,2%), молочної (на 15,6%) промисловості [1].

За даними Держкомстату, на 81% збільшився приріст прямих іноземних інвестицій в економіку України в 2005 році і складає 7,9 млрд. дол. Таким чином, в країну надійшло стільки ж іноземного капіталу, що і

за всі минулі роки незалежності. Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій на 01.01.2006р. становить 16,4 млрд. дол. (350 дол. на особу). Цей показник різко зріс в IV кварталі 2005 р. за рахунок надходження коштів від продажу контрольного пакету „Криворіжсталі” (4,8 млрд. дол.) і банку „Аваль” (1,03 млрд. дол.). У той же час приріст інвестицій у основний капітал, за даними Держкомстату, у 2005 році склав 1,9% [2]. Це найнижчий показник за останні 6 років. Причиною низького інвестиційного попиту стала пасивність бізнесу в прийнятті інвестиційних рішень через політичну нестабільність, реприватизаційні ризики, скасування пільг спеціальним економічним зонам і територіям пріоритетного розвитку.

В 2005 році в харчову промисловість вкладено іноземними інвесторами 1169,3 млн. дол. (посідає третє місце по залученню іноземного капіталу після металургії та оптової торгівлі), що складає 14,86% від всього обсягу вкладених в економіку України іноземних інвестицій [2]. Але обсяг іноземних інвестицій в харчову промисловість України не є достатнім для стабільного розвитку галузі. Притоку інвестицій перешкоджає правова нестабільність, політична невизначеність, відсутність чіткої стратегії і передбачуваності поведінки керівництва держави, непослідовність і млявість ринкових реформ, непрозорість приватизації, нерозвиненість ринкової інфраструктури, відсутність ринку землі.

В умовах нестабільності ринкового середовища стратегічною метою діяльності таких підприємств повинне бути не зростання обсягів виробництва та прибутку у будь-якій спосіб, а забезпечення стабільного становища на ринку харчово-промислової продукції [3].

В сучасній економічній літературі дається багато визначень поняття „інвестиційна діяльність”.

Інвестиційна діяльність підприємства – це цілеспрямовано здійснений процес пошуку необхідних інвестиційних ресурсів, вибору ефективних об’єктів (інструментів) інвестування, формування збалансованої програми (інвестиційного портфеля) і забезпечення його реалізації [4].

Загалом, можна вважати, що інвестиційна діяльність – це комплекс заходів і дій фізичних та юридичних осіб, які вкладають власні кошти (у матеріальній, фінансовій або іншій майновій формі) з метою отримання прибутку [5].

Досить часто під управлінням інвестиційною діяльністю розуміють лише державне регулювання [6], але насправді основною метою управління інвестиційною діяльністю є забезпечення найбільш ефективних шляхів реалізації інвестиційною стратегії підприємства на окремих етапах його розвитку, що в кінцевому підсумку набуває конкретного вираження в максимізації ринкової вартості підприємства та підвищення добробуту його власників у поточному та майбутньому періодах [7]. Головні принципи управління інвестиційною діяльністю наведено на рисунку 1.

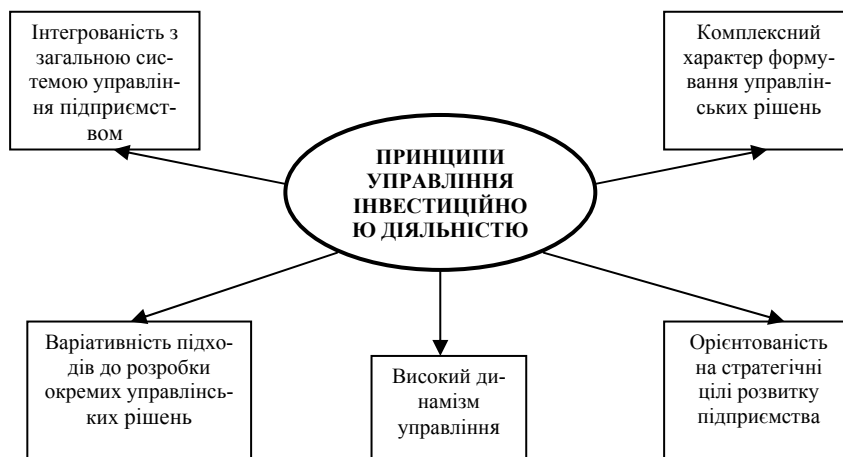

Рис. 1. Основні принципи управління інвестиційною діяльністю підприємства

Для ефективного управління інвестиційною діяльністю необхідно розробити чіткий механізм управління інвестиційною діяльністю. До головних складових економічного механізму можна віднести: важелі державного регулювання, методологічну, законодавчу і інформаційну бази.

Важелі знаходяться у розпорядженні держави і відповідають за макроекономічне сприяння інвестиційній діяльності. Передбачено важелі як прямої дії у вигляді централізованих державних капітальних вкладень в об’єкти загальнодержавного значення, розвиток державного сектора економіки, так і непрямі засоби регулювання інвестиційної діяльності за рахунок бюджетної та грошово-кредитної політики.

Бюджетні важелі – це встановлена державою система податків, що практично визначають систему перерозподілу доходів підприємств і громадян країни, яку держава вважає оптимальною для формування прибуткової частини бюджету та збереження у підприємств ринкових стимулів до роботи та отримання прибутків. Вже довгий час точаться розмови навколо реформації податкової політики держави у бік полегшення податкового тягаря для підприємств, але формування державного бюджету цілковито залежить від цих надходжень, тому значна доля прибуткової діяльності знаходиться в „тіні”.

Грошово-кредитна політика держави впливає на інвестиційні умови, регулюючи грошовий обіг і роботу банківської системи, яка, по суті, репродукує збільшення коштів в економічній системі. До основних інструментів відносять: норми страхових резервів, які зобов’язані мати комерційні банки й тим самим відво-

лікати певну частину своїх коштів від активного використання для кредитування та інвестування; облікова ставка НБУ, за якою він продає ресурси комерційним банкам, збільшуючи, або зменшуючи обсяги кредитних джерел для фінансування інвестицій; операції з державним цінними паперами на відкритому ринку.

Харчова промисловість не є дотаційною галуззю і отримує не таку значну державну матеріальну підтримку, як, наприклад, сільське господарство чи вугільна промисловість, але для забезпечення прискореного оновлення технологічного обладнання та впровадження інноваційних розробок в виробництво необхідно переглянути фіскальну політику в продовольчій галузі: звільнити від податку суми доходів, які спрямовані на модернізацію і розвиток виробництва; запровадити пільгові ставки ПДВ на товари та послуги, що входять до споживчого кошика; встановити податкові пільги на інвестиції, що спрямовані на модернізацію основного капіталу підприємств з високим рівнем спрацювання технічного потенціалу.

Методологічний інструментарій передбачає оцінку вартості грошей у часі, облік інфляції, облік фактору ризику, облік фактору ліквідності. Зокрема, виділяють такі основні теоретичні концепції і моделі інвестиційного менеджменту: концепція пріоритету економічних інтересів власників; сучасні портфельна теорія; концепція вартості капіталу; концепція вартості грошей у часі; концепція взаємозв'язку рівня ризику і доходності; модель оцінки акцій і облігацій на основі їх доходності; модель оцінки фінансових активів з урахуванням систематичного ризику; модель оцінки опціонів; гіпотеза ефективності ринку; концепція асиметричної інформації; арбітражна теорія ціноутворення. Залежність більшості підприємств харчової промисловості від позичкового капіталу зумовила необхідність враховувати особливості всіх перелічених факторів для прогнозування ефективності управління інвестиційною діяльністю. Капітальні вкладення мають напружуватися на модернізацію і техніко-технологічне переоснащення підприємств, які формують стійкий експортний потенціал продовольства країни (в цукрову, масложирову, спиртову, масложирову, виробництво диєтичного харчування).

Законодавчо інвестиційна діяльність регламентується понад 100 нормативних актів, які іноді суперечать один одному, але не існує чіткого законодавчого акту для регламентації управління інвестиційною діяльністю у харчовій промисловості – це є найбільш суттєвою перешкодою ефективного управління інвестиційною діяльністю. Спроби нашвидкуруч створити нормативні акти, які б відповідали цілям України, так і мотивації інвесторів, зумовили їх часті зміни. До останнього часу не запропоновано жодного законодавчого акта щодо іноземного інвестування, регламентування інвестиційної діяльності в окремих галузях промисловості, який би був універсальним та усталеним. Ускладнює ситуацію і практика коригування нормативних актів під час їх проходження від верхніх рівнів управління до нижчих, що пов'язано з декларативним характером прийнятих законів і постанов, тому органи управління нижчих рівнів коригують їх за своїм розумінням [8].

Інформаційна база – це процес безперервного цілеспрямованого підбору відповідних інформативних показників, необхідних для аналізу, планування і підготовки ефективних оперативних управлінських рішень за всіма аспектами інвестиційної діяльності підприємства [4]. Нерозвиненість виробничої і соціальної інфраструктур, застарілість або повна відсутність інформаційно-комунікаційних систем зумовлюють те, що інвестиції надходять переважно у великі міста та промислові центри. Від якості використаної інформації при прийнятті управлінських рішень в значній мірі залежить обсяг витрат інвестиційних ресурсів, рівень інвестиційного прибутку, ринкова вартість підприємства, альтернативність вибору інвестиційних проектів і фінансових інструментів інвестування і інші показники, що формують рівень добробуту власників підприємства і темпи його економічного розвитку. Чим більшим є розмір інвестованого підприємством капіталу, чим більш диверсифікована його діяльність, тим вище стає роль якісної інформації, необхідної для прийняття інвестиційних рішень, спрямованих на підвищення ефективності цієї діяльності. Джерелом інформації для ефективного управління інвестиційною діяльністю харчового підприємства є дані Держкомстату, Департаменту харчової промисловості, Міністерства агропромислової політики, маркетингові аналізи ринків та дані іноземних і вітчизняних консалтингових фірм.

Отже, синтез важелів, методів, законодавства і інформаційної бази має створити ефективний механізм управління інвестиційною діяльністю підприємств харчової промисловості і допоможе українським виробникам харчових продуктів зайняти гідне місце на світовому ринку. Для цього слід:

- у сфері кредитної політики: створити сприятливі умови для активізації довготермінового кредитування реального сектору економіки, що можливо завдяки здійсненню заходів щодо збільшення обсягів кредитування комерційними банками реальної економіки, пом'якшення відсоткової політики, переорієнтації кредитних ресурсів банківської системи на довготермінове кредитування, пільгового оподаткування, створення спеціального інвестиційних банків із забезпеченням пільгових умов кредитування інвестиційних програм;
- у сфері методологічного забезпечення: широко застосовувати моделі іноземних економістів з їх адаптацією до українських реалій економіки;
- у законодавчій сфері: провести ґрунтовний аналіз існуючого законодавства щодо регламентації інвестиційної діяльності і зробити узагальнені документи, які б містили головні постулати інвестування;
- у сфері інформаційного забезпечення: сприяти розвитку спеціалізованої інформаційної служби в харчовій промисловості для доведення інформації про наукові досягнення, економічне становище, привабливі сторони підприємств шляхом залучення всіх засобів масової інформації.

1. Соціально–економічне становище України за 2005 рік. //Український інвестиційний журнал WELCOME.–2005.–№10.–с.13–50.
2. Офіційний сайт Держкомстату України: www.ukrstat.gov.ua
3. Мартиненко І.О. Сучасні механізми стабілізації діяльності підприємств харчової промисловості //Актуальні проблеми економіки. – 2006. – №2(56). – С.93–100.
4. Бланк І.А. Инвестиционный менеджмент: Учебный курс. – 2–е изд., перераб. и доп. – К.: Эльга, Ника–Центр, 2006. – 552 с.
5. Федоренко В.Г., Гойко А.Ф. Инвестознаводство: Підручник / За наук. Ред. В.Г. Федоренка. – К.: МАУП, 2000. – 408 с.
6. Вишивана Б.М. Управління інвестиційною діяльністю в Україні // Фінанси України. – 2004. – №10. – С.82–88.
7. Черваньов Д.М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств: Навч. посіб. – К.: Знання–Прес, 2003. – 622с.
8. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 470с.

Кулик Ю.Є.

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ МЕНЕДЖЕРА ТА ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЙОГО РОЗВИТКУ

На сьогодні перед керівниками постають більш складні завдання, тому що глобалізація, дерегулювання, лібералізація торгово–економічних та інвестиційних відносин, а також стрімкий технологічний прогрес змінюють умови роботи в більшості секторів народного господарства. На даному етапі компаніям потрібні керівники, які можуть справитися з такими завданнями і домогтися поставлених цілей. Саме успішні менеджери–професіонали, які є лідерами для своїх підлеглих, повинні забезпечувати високу результативність роботи всієї компанії через переосмислення, а іноді, і зміну її ключових процесів, створення команди співробітників та натхнення кожного працівника.

Хто ж такий менеджер–професіонал? Якими якостями він володіє? Які фактори впливають на його становлення? Що доцільно робити менеджерам та компаніям для розвитку професіоналізму менеджера та досягнення конкретних успіхів в управлінській діяльності?

Професіоналізм керівника минулого століття і менеджера ХХІ сторіччя відрізняються за багатьма напрямками, чинниками і позиціями. З огляду на зазначене **ми вважаємо, що дослідження основних аспектів становлення менеджерів фахівцями своєї справи та їхнього професійного розвитку має дати нам основні уявлення про цей процес з метою моделювання поведінки керівників й розробки для них низки рекомендацій з вдосконалення їхніх професійних якостей.**

Ряд іноземних та вітчизняних науковців, зокрема, П.Друкер, Г.Мінцберг, Дж.Коттер, Р.Бояціс, А.Залезнік, М.Макколл, Дж.Холенбек, Д.Босворт, М.Сорчер, Дж. Брант, Дж.Кон, Р.Хурана, Л.Рівз, С.Г.Панченко, В.А.Білошапка, С.В.Козаченко, А.В.Шегда, А.П.Наливайко вивчали і досліджували питання управлінського професіоналізму. Вони визначили, що для успішного ведення бізнесу та вирішення різних корпоративних проблем виробничого характеру сучасні менеджери повинні володіти низкою характерних якостей, виконувати певні ролі, мати відповідний статус і можливість налагодження зв'язків як з контрагентами, так і з представниками органів влади. Крім того, вказані дослідники окреслили основні навички, які притаманні успішним керівникам, та фактори, які впливають на ефективність роботи менеджерів, на становлення їх фахівцями з управління, а також на їх професійний розвиток.

Іноземні та вітчизняні експерти у сфері управлінської діяльності відзначають, що базовими чинниками професійного формування менеджерів є талант та досвід.

Ідеї Р.Бояціса, Г.Мінцберга і Дж.Коттера проводять нас до думки, що для того, щоб стати ефективним і успішним управлінцем, керівник, насамперед, повинен мати талант – певний набір якостей, знань, навичок, вмінь виконання управлінських ролей, установок, позицій та ефективних поведінкових компетенцій.

Водночас на думку вчених М.Макколла, Дж.Холенбека, Д.Босворта та В.А.Білошапки талант керівника буде основою для становлення його менеджером–професіоналом в умовах практичного вирішення різноманітних ділових ситуацій – отримання досвіду – під впливом відповідних каталізаторів та середовища. Так, Босворт та його колеги [1], аналізуючи звіти по дослідженню навичок працевдавців у Великобританії у 1999 році, показали, що не існує прямого зв'язку між освітою у сфері менеджменту і ефективністю роботи керівників, але просліджується (і ними було доказано) зв'язок між досвідченістю та ефективністю. Тобто ефективність роботи менеджерів значною мірою залежить від їх практичного досвіду.

Отже, досвід управлінської роботи є тим чинником, який забезпечує вірний напрям для професійного розвитку менеджерів. А сама робота і безпосереднє виконання нових поставлених завдань, вирішення проблемних питань сприяють формуванню умов для отримання такого необхідного досвіду.

Однак, ключові аспекти вищезазначених досліджень науковців стосовно розвитку управлінського професіоналізму не враховують факторів, які зумовлюють професійний розвиток менеджерів. Ми вважаємо, що такими чинниками є система потреб і мотивів, які спонукають керівників до власного професійного розвитку, а також підтримка процесів розвитку менеджерів з боку топ–менеджменту, наставників, друзів, колег, тренерів у контексті реалізації загальних цілей компанії.

Ми у свою чергу, на основі проведених досліджень і аналізу матеріалів з даної проблематики, розробили модель “піраміди розвитку професіоналізму менеджера” (рис.1), яка об'єднує деякі ідеї іноземних і вітчизняних науковців щодо основних елементів таланту менеджера, досвіду як засобу ефективності управлінсь-